

köruton a villamos kocsirol s kifecamította a lábát. Kártérítést kér. Ez a körülmény kizárja, hogy Sterne az illető. A másik hasonló baleset szintén a köruton történt. A baluljárt ur nem mondta meg a nevét. Az Erzsébet-köruton egy kapu alá vitték, a honnan bérkocsin hajtattott tovább.

— Ő az! — gondolták a detektivek.

Kihallgatták a kalauzt, a ki megmondta az Erzsébet-köruti ház számát. Ott a házmestertől megtudták, hogy a közeli bérkocsi-állomásról jött a kocsis. Csakhamar rátaláltak a kocsisra is, a ki még emlékezett a baluljárt urra.

— Hová vitte?

— Tessék csak beszélni, majd odaviszem az urakat.

A kocsis a Petőfi-utcában állt meg. A detektivek megjegyzték a házat, de nem mentek be. Kis kávémérés van a közelében, betértek oda, hogy tervet eszeljenek ki.

— Menjünk a házmesterhez s mondjuk, hogy népszámláló biztosok vagyunk, indítványozta valamelyik.

— Nem lehet, minden házmester ismer bennünket.

Egyik detektív fölkel.

— Várjatok meg, mindjárt jövök.

Tíz perccel később visszatért. Arca ragyogott.

— Jól sejtettem. Ha itt lakik, gondoltam, akkor a legközelebbi borbély tud róla fölvilágosítást adni. Csakugyan ismeri. Egyik segéde szokott följárni hozzá. A segéd elmondta, hogy az az ur egy szép barna leánnyal lakik. Fél óra múlva fölmegy hozzá borotválni. Gondolhatjátok, hogy nem ő, hanem én fogom meglátogatni.

A detektív fél órával később borbélynak ültözködve, a kellő szerszámmal ellátva, bekopogott a szerelmes párhoz. A másik két detektív a folyosón várakozott. Az álborbély az első pillantásra megismerte, hogy Sterne és szeretője áll előtte. Azt mondta nekik, hogy a borbély régi segéde megbetegedett s hogy ő fogja helyettesíteni. Sterne gyanútlanul ült székre, a detektív beszappanozta s elővette borotváját. Az alkalmas pillanatban így szólt hozzá németül:

— Meg ne moccanjon, mert elvágom a nyakát.

— Megörült?

— Ne moccanjon Sterne ur! Ön foglyom.

A sikkasztó szeretője kirohant a szobából, éppen a két detektív karjába. A három titkos rendőr nagy diadallal szállította a székevényeket a főkapitányságra. Az ezer márká az övék lett s most boldog karácsonyuk van.

FŐVÁROSI ÜGYEK.

Budapest, dec. 24.

Budapest multja és jövője.

(Saját tudósítónktól.) Két jelentést kapott ma a tanács. Az egyik Budapest multjáról, a másik jövőjéről számol be.

A régi városháza lebontásakor az alapfalak között egy üres kőszekrényt találtak. A város megkeresésére a rendőség megindította a vizsgálatot, hogy a kőszekrényből nem vittek-e el a munkások okiratot vagy pénzt. A vizsgálatnak nem volt eredménye. Nem is lehetett. Lipkay Artur, a főváros kitünő levéltárosa nagy buzgalommal kiböngészte a levéltár megsárgult aktáiból, hogy üresen került a láda a falak közé. Lipkay fölhasználta az alkalmat s jelentésében mindjárt megírta a régi városházának a történetét. A városháza története egyuttal a város fejlődésének a története, mert Pest megalapítása óta, kétszázötven esztendő óta, abból a házból kormányozták előbb Pestet, aztán Budapestet.

A másik jelentés a tanács harmadik ügyosztályából került ki. Ez a jelentés hosszú sorozata a tennivalóknak, hogy Budapest céltudatosan fejlődjék világvárossá. Rövid program, hogy mit kell tennünk a jövőben, hogy biztos irányban haladjunk. A jelentés megfösti a jövő Budapestjét, megmondja, hol mit lehet és kell csinálni, hogy a főváros egészséges irányban fejlődjék. Sok szép idea van benne fölhalmozva, de valamennyinek a megvalósítása pénzbe, még pedig sok pénzbe kerül. Ajelentés is konstatálja, hogy a dolog

megvalósítására a város maga nem vállalkozhatik, szüksége van a kormány, illetőleg a törvényhozás támogatására.

Budapest multja.

A régi városházát az idén szedték szét a tótok csákányai. Az az épület szerény földszintes viskóból, a főváros fejlődésével lépést tartva, nőtt meg háromemeletes, impozáns torony palotává. Mig most a fejlődés megemészette az egész épületet.

A mikor 1686-ban Lotringai Károly a szövetséges hadakkal a törököt elűzte, a budai császári kamarai igazgató mindent megtett, hogy Pestet benépesítse. A következő esztendőben már községi hatóságot kapott Pest. A községi hatóság élére W a t u l a János Jakab bírót állították. 1688-ban már kicsiny volt a községi hatóság és W e r l e i n István János báró kamarai igazgató megalakította a közigazgatási és törvénykezési hatóságot, Knipper János Bálint bíróval az élén. Egy ideig a bíró házában gyűléseztek, de 1692-ben a kamarai igazgató megvásárolta városházának a Schmidt-féle földszintes házat. Pest fejlődött, a személyzetet szaporítani kellett s 1702-ben megvették a városháza mellett levő egyemeletes házat. Így is kicsiny volt s a földszintes házra is ráépítettek egy emeletet és egy alacsony tornyot, a hol a turnerek évi 50 forintért jelezték a polgároknak az időt. 1721-ben magasabb tornyot építettek s a muzikusok a tanács rendeletére naponként déli 11—12 óra között a torony karzatán játszottak. Négy évtized alatt az emeletes ház is szűk lett és megvásárolták a Rózsza-tér felőli házat. Most már négy utcára nézett a városháza. Folyosókkal összekötötték a házakat s hetvennégy évig békeességben megfértek benne. 1824-ben újra bővíteni kellett a városházán. Pest városának azonban akkor sem volt pénze. Lemondtak tehát az új városházáról s a régire ráépítették a második emeletet. Husz esztendő múlva a két emelet is alacsony lett s 1863-ban ráépítették a harmadik emeletet. A tornyot is természetesen minden emelet ráépítésekör emelték. 1863 óta nem bántották az épületet, a mig az idén egészen lebontották. A talált kőladát, a legnagyobb valószínűség szerint, Kasselik építőmester helyezte el 1844-ben, a mikor a városházára a második emeletet építette. Kasselik a pótépitkezések történetét akarta megörökíteni. Pest város tanácsa azonban úgy okoskodott, hogy csak új épületbe való az alapkö-okirat s nem tett a kőladába semmit.

Budapest jövője.

Tavaly történt, hogy egy indítvány alapján elhatározták a Mester-utca kiszélesítését, hogy villamos mehessen a Ferencvárosi pályaházhoz. A mikor a kiszajátításokra került a sor, a közgyűlés megsokallotta a költséget s hogy hasonló bajba ne kerüljön, utasította a tanácsot, hogy tanulmányozza azt a kérdést, nem lehene-e új, általános szabályozási tervet és városfejlesztési programot csinálni. Az illetékes tanácsi ügyosztály azt jelentette, hogy a városabályozási terv készítése most nem időszerű, mert pénzbe kerül, lekötöti a szakerőket, mert az örökösen változó szabályozás változtatja az ingatlan állagát és értékét. A külerjes fejlődés megakadályozásával pedig már ugys megkésztünk. A középítési bizottság javaslatára azonban a közgyűlés nem nyugodott meg az ügyosztály előterjesztésében, hanem elhatározta a városfejlesztési program s az új szabályozási terv megcsinálását. Föliratot küldött a kormánynak, hogy egy vegyes bizottságba küldjön ki valamennyi miniszter képviselőt, hogy megállapítsák, hogy a közel jövőben milyen nagyobb szabású középítkezések lesznek.

A miniszterek megnevezték kiküldötteiket s az ügyosztály kidolgozta a programot, a melynek alapján a vegyes bizottság tárgyalásait megkezdheti.

A memorandum a leghatározottabban kijelenti, hogy a kormánynak világos képet kell adnia a 10—15 évi terveiről, első sorban a nagy vasutak rendezésének a terveiről. Enélkül nem lehet csinálni szabályozási tervet, nem lehet megállapítani a városfejlesztési rajonokat. Az előterjesztés azután föl sorolja a tennivalókat, külön csoportosítva az általános érdekűeket és az egyes kerületek ügyeit. Végül megjelöli, hogy milyen irányban lehet és kell fejleszteni a külterületeket.

Az általános érdekű szabályozásban első helyen van a Hungária-körut megépítése. A körut folytatásában hid kötné össze Pestet Ó-Budával. Szükséges a Rákospatak környékének a szabályozása, a határutak rendezése, hogy szervezesebb összeköttetés legyen a szomszédos községekkel. Határozni kell a város körüli befásítás dolgában. Alkalmas területeket kell kijelölni családi házaknak, hogy ne a spekuláció vezesse a fejlődést családház építése címén. Az I. és II. kerületet a Duna partján közúti vasúttal kell összekötni. Meg kell állapítani a vasúti pályaházak átalakításának, esetleg kihelyezésének a tervét. Gondoskodni kell a vasúti sinek olyan elhelyezéséről, hogy a közforgalom vagy aluljárón, vagy áthidalással akadály nélkül keresztesse a vasutat. A soroksári Dunaágot hajózásra s ipari és kereskedelmi célokra alkalmassá kell tenni. Szükség van a kereskedelmi kikötőre s legalább egy országos közkórházra.

Az egyes kerületekben a következő nagyobb köz-munkákról kell gondoskodni:

Első kerület: A kelenföldi pályaház gyökeres átalakítása az első teendő, hogy a Kelenföldön

épülő ipartelepeket s a téli kikötőt ipari vasutak kősék össze a pályaházzal. Az ipari vasut a Dunára merőlegesen épített új 18 öles uton menne. Az első kerületbe jön a műegyetem. A budai külső körutat meg kell nyitni, a katonai ruharaktár kitelepítését végre kell hajtani. Megoldásra vár a Sárosfürdő ügye, a Gellért-hegy végleges rendezése, a citadellának közhasznú célra való berendezése, a Sashegy rendezése, a déli vasut áthidalása, a Várbástya Dunára néző oldalának sétauttá való átalakítása. A Fehérvári-utat egészen az Átlós-utig 18 öltre kell kiszélesíteni.

Második kerület: Az aláásott és leszakadt Trombitás-ut helyett újat kell építeni. Az országos statisztikai hivatal előtti teret megnagyobbítani a Margit-körutig. Szabályozni kell a Rózmált és a Rózsadombot, rendezni a Pálffi-teret.

A harmadik kerületben megépítésre vár még az ó-budai Dunapart, a Lajos-utca megszélesítése és a Fő-tér megnagyobbítása. Meg kell nyitni a szabályozási tervbe már fölvetett főutakat, gondoskodni kell a hegyi vizek levezetéséről. Rendezésre vár a Szépvölgyi-ut, a Szentendrei-ut, a református templom környéke. A Filatóri töltésen túl levő területet meg kell védeni az árvíz ellen s a Hungária-ut folytatásában meg kell építeni a közuti hidat.

A negyedik kerületben az eskütéri hid környékének végleges rendezésével kapcsolatban megoldásra vár a piaristák épületének és a belvárosi templomnak a kérdése, a központi városház környékének a szabályozása, a Károly-körut, Kossuth Lajos-utca, Városház-utca és Hajó-utca által zárt egész területnek a szabályozása s az Irányi-utcának a Múzeum-körutra való megnyitása.

A ötödik kerületben legfontosabb a fakikötő megépítése és az ezzel kapcsolatos szabályozás. A Vizafogón a Dunára merőleges és párhuzamos utakat kell nyitni, rendezni kell a Csanádi-teret, a Kőteret, a Dunapartot, a mesterséges szűrők telepét. Az Újépület telke mögött épül az új zsidó templom. Meg kell nyitni a Szent István-bazilika előtti teret.

A hatodik kerületben rendezni és szabályozni kell az angyalföldi állomás környékét. Az Angyalföldről és Erdőtelekről új utakat kell nyitni a Váci-utra. Meg kell nyitni a Dévai-utcát, az Aréna-ut folytatását, a Bulcsu-utca alagutját. Rendezni kell a Lehel-tért, a Csik-árkot, a Ferdinánd-teret és a Vágány-utcát. A Rákospatak mentén parkot kell építeni.

A hetedik kerületben a Csömöri-utat ki kell szélesíteni és a folytatását meg kell nyitni. Meg kell nyitni a Róna-utat a Kerepesi-uttól az Erzsébet királyné-utig, az Ilka-utcát, a Rombach-utcát a Wesselényi-utcáig, a Bajza-utcát a Városligeti fasorig. A Gyarmat-utcát, Mexikói-utat, Gizella-utcát, Bethlen-teret szabályozni kell. Az alsó-rákosi tér várja a tervezett parkot. Be kell vonni a szabályozásba a lóverseny-teret, előbb azonban tudni kell, hogy a lóversenyeket áthelyezik-e Alagra.

A nyolcadik kerületnek érdeke a gázgyár kitelepítése. Itt meg kell nyitni a Kender-utcát a Tavaszmező-utcáig, a Déri-utcát, a Losoncy-utcát az Óriás-utcáig. A Sándor-tér, Hunyadi-utca és Rigó-utca pedig megérett a szabályozásra.

A kilencedik kerület belső részét meg kell nyitni a Dunáig. Meg kell nyitni a Knezits-utcát, az Angyal-utcát, a Vaskapu-utcát. Új ut kell a Soroksári-utról a sertés-közvágóhidhoz. Rendezni és szabályozni kell a Csepel-partot, a központi vásárcsarnok környékét, a Boráros-teret és a Bakács-utcát. A gubacsi határban levő lövészertárat pedig ki kell telepíteni.

A tizedik kerületben a Fehér-ut mellett tervezett népligetet kell megcsinálni. Kőbányát össze kell kötni Rákosfalvával és Kispesttel, a Külső Hajtsár-utat a Közhivatalnok-uttal. Szabályozni kell a felső-rákosi réteket, a Bánya-teret és a Maglódi-utat. Meg kell nyitni a Bánya-utcát és a Sörgyár-utcát.

Végül szemlét tart az ügyosztály a külterelkeken s keresi azokat a pontokat, a melyek alkalmasak a fejlődésre.

Egész csomó terv, régi és új, a melyeknek a megvalósítása szükséges, hogy a főváros ne ötletszerűen, hanem tervszerűen fejlődjék. Az új év első napjaiban összeül a vegyes bizottság, hogy megkezdje a munkát. Helyes szabályozási terv és fejlesztési program sok bajtól és pénzkidobástól mentette volna meg a fővárost a múltban. Ha megcsinálják, meg fogja menteni a jövőben.